

אמנם יסוד הנס דחנוכה נעשה להודיע סגולת רוח הקדש השורה בישראל, שהוא מקיים את החמירות ואינו תלוי בה, וזה אין בכח שום רוח ותרבות של חול. ע"כ אעפ"י שהתיקון הרצוי הוא שהתוכן החמרי, שהוא הכלי לאופי הרוחני, יהיה בהידור ובשלמות, אבל בכל זאת, כשגלי צרות משברים את הצד החמרי שבישראל, נשאר רוחו חי, ואור ה' יקימהו לעד וישוב ופרח בכל ערכיו. ואז היה הדבר כן, במצב של עניות חומרית נשארה האומה, אבל בעושר רוחני, ע"כ עמד טעמה ונמשכה שלשלת קיומה ואור קדשה כהיום הזה, שעומדת לתחיה עליונה ומושלמת. ע"כ לא נעשה הנס על הכלי, המנורה, ונסתפקו בשל ברזל מחופה בעץ או עץ, כיון שכשר עכ"פ בדיעבד, אבל בנוגע לעצם המכוון נגד הרוח, הפנימיות, התוך, השמן, נעשו ניסים כדי שיהיה בתכלית ההידור.

ב. נר מצוה | חלק ב', ד"ה והתבאר

מלכות יון הוא מתנגד לישראל, צמה שיש להס תורה ומלוות חלקיים, כי אל מלכות זו שייך לה החכמה, שהיא שכל האדם בלעד, לא השכל האלקי הנבדל, אשר היא תורה חלקית, שהיא השכל הנבדל לגמרי. וכן אל בית המקדש שיש לו מעלה חלקית קדושה הם מתנגדים ביותר לה המלכות הזאת, כי החורב וציהמ"ק הם שתי מדרגות זו על זו, כמו שאמרו כל מקום שנים אלו ביחד, יחי לזון מלפניך ה' חלקינו וחלקי אבותינו, שיצנה ציהמ"ק צמהרה צימיו ותן חלקנו בתורתך, כמו שמצוה צמקוס אחר, ולכן היו מתנגדים אל מלכות התורה ולציהמ"ק צפרט, ולכן הנם שנעשה להם היה צנרות של ציהמ"ק, כי נר מלוח ותורה אור.

ג. אורות התשובה | פרק י"א, ד'

ההיות מתגלות בתור ירידה מאלקיות לעולמיות – שהיא כמו השפלה ו"מיתנה" נוראה, – אשר כל הירידות שבעולם, מדרגה לדרגה, מרובי כשרון וקנין למעוט כשרון וקנין, לא ישוו לה.

ד. נר מצוה | חלק ב', ד"ה והתחלת האור

כי כל שהוא מסולק מן הגשמי, הוא אור בהיר, כאשר תבין בנמצאים הגשמיים, שכל שהוא גשמי יותר, הוא עכור וחשוך. כי הארץ היא גשמית, ולכן הארץ חשוכה לגמרי, והמים אינם כ"כ גשמיים כמו הארץ, שיש לארץ גסות ועבות חמרי יותר, לכך המים הם זכים יותר, והרוח עוד יותר מסולק מן הגשמי, ולכן הרוח הוא יותר זך ויותר דק.

ה. יומא נד:

מזין נבדל. זין נבדלת
תחילה וסביבה נבדקו רגבים עד סוף העולם מכל ד:

ושתיה היתה נקראת: תנא *שממנה הושתת העולם תנן כמאן דאמר מזין נברא העולם

נס חנוכה

כחלקם ופסמן

א. אורות הקודש | ח"ב, עמ' תקכ"ב-תקכ"ד

אנחנו משיגים את המציאות בתור הוויה שהיא מתחלת ממקורה, הולכת בתחילה הליכת ירידה מלמעלה למטה, ממהות עליונה למהות ירודה, עד שבאה להירידה היותר שפלה ... שפעת החיים היציריים, ממקור החיים הולכת ושופעת, משתכלת דרגה אחר דרגה, עד שיוצרת את החמירות, נעשית טבעית קשה, קשורה לחוק עפר אבן וברזל.

ז. במדבר | פרק ח'

(א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות: (ג) ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיקה כאשר צוה ה' את משה: (ד) וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה: פ

ח. זוהר חדש | כרך א', ב.

וכד אסתכל קב"ה באינון דרין דרשיעיא דלא יתחזון לההוא נהורא, גניז ליה. הה"ד זימנע מרשעים אורם' (אייב לה, מו) ולמאן גניז ליה? לצדיקא. לצדיקא דוקא, כמא דכתיב 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה' (תהילים צז, יא).

ט. שפת אמת | חנוכה, תרנ"ג

ובמו שבית מקדש שלמטה מכון כנגד ביהמ"ק שלמעלה, כמו"כ כתוב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ופרשנו, כי העלאת נרות המנורה הוא רק הכנה להמשיך הארה מהמנורה הטהורה שבשמים.

י. שפת אמת | בהעלותך, תרל"ח

והיינו דכתיב אל מול פני המנורה, שהיא המנורה העליונה, שכל המצות הם רמזים למה שלמעלה, לכן נקראת פני המנורה, שהיא הפנימיות של המנורה שבמשכן, ואעפ"כ יאירו שבעת הנרות, אף שאין דמיון אור זה לגבי האור שלמעלה, רק שהמלך פוסל כלי מלכות להשתמש בכלי הדיוטות.

יא. שפת אמת | בהעלותך, תרמ"ז

ולהבין ענין הכנת כלי הדיוטות על פי מה שכתוב במדרש ה' חפץ למען צדקו (ישעיה מב, כא) כו' וכן הוא במשנה רצה הקב"ה ליכות את ישראל הרבה להם תורה ומצות. והענין הוא כי התורה עצמה נעלמה מעיני כל חי והוא באמת אור הגנוז כמו שכתוב (בראשית א, ד) וירא וכו' את האור כי טוב ויבדל ודרשו חז"ל שהיה מאיר מסוף העולם וכו' וראה שאין הרשעים כדאי וגנוז לצדיקים כו'. והיא התורה שנקראת אור. ונקראת חמדה גנוזה שגנוז הקב"ה באלה המצות מעשיות גשמיות שנקראו נרות כמו שכתוב (משלי ו, כג) נר מצוה ולגבי תורה גנוזה נקראו אלה כלי הדיוטות. שרצה המלך שבני ישראל יתקנו כלי הדיוטות להיות כלים לקבל בהם הארת התורה. ובבית המקדש היה מתגלה אור תורה הגנוזה אף על פי כן יאירו שבעת הנרות כנ"ל.

יב. נר מצוה | חלק ב'

כי היונים היו מעמאים את ההיכל שכך כח יון מיוחד להתגבר על ההיכל יותר מכל האומות. וסימן לדבר 'היכל' עולה למספרו ס"ה, ויון מספרו ס"ו, להורות כי יש למלכות יון כח גובר על ההיכל, וצוה מעמאים את ההיכל. כי מלך ההיכל בלעד גובר עליו כח יון. ולכן כשגברו על ההיכל, עמאו את כל השמיים שצהיכל. ודוקא שמיים, כי השמן הוא מיוחד לקדושה. ורואה לזה, שצממן מקדשן ומושחין הכל (שמות ל, כו - לו), והוא עיקר הקדושה, ואף צוה שלטו יון, ועמאו את כל השמיים.

ולא נשאר רק פך אחר קטון, שהיה מונח צחותם של כהן גדול (שנח כה ג). כי כהן גדול יש לו קדושה על קדושה, כי כהן גדול נכנס לפני ולפנים לקודש הקדשים, וחוץ קדושה על קדושה, ומלך זה אין ליונים כח על ההיכל. וצבציל מעלה זאת, שהיא קודש הקדשים, לא היו יכולים לשלוט יון צחותו פך קטון שהיה צחותו וצחסת של כהן גדול. כי צחות הה"א של היכל, שיש צה הצירי, יש יו"ד נחה, והיא יו"ד נעלמת, שנשמע צקריאת הצירי. והוא מורה על מעלה עליונה נסתרת שיש צהיכל, והיא מעלת קודש הקדשים. וצוה לא שלטו היונים, כי היו"ד שהיא נח נעלם, מורה על קודש הקדשים שהוא נסתר ונעלם צהיכל, ושם לא שלטו על קודש הקדשים, שהוא נסתר. אצל הכהן שולט אף על קודש הקדשים, שבהי כהן גדול נכנס לקודש הקדשים. לכך 'כהן' הוא במספר 'היכל', עס יו"ד הנעלמת, שהיא כנגד קודש הקדשים. ולפיכך היה נשאר פך קטון מונח צחותו של כהן גדול, שלא שלטו שם יונים. כי 'היכל', כל אופיות שלו צנראה, שהם כחוצים, רק היו"ד שהיא נח נעלם, שהוא צחסת. והיו"ד מורה על מדרגה קדושה, כי העשירי הוא קודש צכל מקום. והיו"ד הנחה צלירי צחסת הה"א, מורה על קדושה נעלמת נסתרת, והיא מדרגה קודש הקדשים שהוא נסתר, וזה לא מלאו היונים. אצל 'כהן' צמספר ע"ה, והוא נכנס צנסתר וצנגלה של היכל, ולפיכך היה פך קטון שהיה מונח צהנעט של כהן גדול.

הגוים טמאו את היהדות הגלויה במגעם, טמאו את השמיים הקדושים ושקצו אותם, אבני מזבח הקדש נתפלגו. אבל בקדושתם נשארו פנימיות הסודות, שהם עלומים וחתומים ממגע זר, ודוקא הפנימיות היותר נשמית, כי המבטאים אשר לסודות כבר באו פריצים וחללום. ופנימיות זו, שהיא נשמת הנשמה העליונה, קבועה היא בנשמה הסגולית אשר לישראל, ואינה זזה ממנה, כל זמן שהקשור לכללות האומה ולציונה חי בקרבו, וכל זמן שהוא חפץ בכלל באושר והצלחת האומה הישראלית, אעפ"י שאינו יודע לקרא בשם ולפרש את צפונותיו. ואפי' אם הוא טועה במעשיו ודעותיו, תוכו קודש קודשים הוא.

יד. חגי | פרק ב'

(יח) שימו נא לבבכם מן היום והנה ומעלה מיום עשרים וארבעה לתשיעי למן היום אשר יסד היכל ה' שימו לבבכם:

טו. חשמונאים | ב', פרק י', ג-ח

ויהי אחרי מזהרם את הבית ויעשו מזבח חדש וכו', ומאת ה' היתה זאת, לחסא את הבית בעצם היום ההוא אשר שמאווהו הגוים, והוא יום עשרים וחמש לירח כסלו, לפני ג' שנים.

טז. נר מצוה | חלק ב', ד"ה וראוי היה

אם כן התחלת האור הוא נכ"ה כסלו, שאז מתחיל האור להתנצר, לפיכך נעשה הנס בשמן, והיה האור נכ"ה, אף שלא היה שמן להדליק, והיה הנס כל שמונה, כאשר אותו זמן הוא מיוחד להתחלת האור, והתחלת האור ראוי לזית המקדש, כמ"ש שממקום ציהמ"ק נצרכת האורה.

יז. יומא נד:

מתני' יואלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנרא וסטרנורא וקרטיסים

גמ' אמר רב חנן בר רבא קלנרא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך יאחור וקדם צרתני וגו' ית"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחת עולם חשוך בעדי וחורר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמר וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים

ומחוק האור לעין רואה בדברי הקדוש צעל הרוקח זל"ה, כתב [רוקח הגדול סימן רכ"ה] תקנו ל"ו נרות כנגד לשון אור ומאורות ונר נזכר בתורה ל"ו פעמים, עיין שם, הוא מ"ש שהאור הגנוז נגזר בתורה על כן יש בתורה ל"ו פעמים לשון אור שהוא נגד אור הגנוז דכתיב ציה ה' פעמים אור"ר צגימטריא אלף ל"ה וצהחצרת אלף לאל"ף (בסוד הכחוצ איכה ירדוף אחד אלף) והנה הס אל"ה, ל"ו, והנה כשרלו היונים לצעל אור התורה הנה הש"י התנוסס עממם להאיר להם נזר מלוא ותורה אור הוא התורה מן האור הגנוז, על כן תקנו ל"ו נרות, צ"א צ"ק לידציר ציחק' ראשי תיבות צגימטריא ל"ו, סופי תיבות ל"ו אור"ה, היינו הנזכר בתורה ל"ו פעמים לשון אור כמו שכתב הרוקח זל"ה וכנ"ל.

יט. ומב"ן | במדבר, פרק ח', ב'

(ב) בהעלתך - למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שבשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אנדה:

ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו בו הכתוב (דברים לג י) ישימו קטורה באפר, ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלהינו. ועוד מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלוואים. ואם תאמר שהיו חובה ונצטוו בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב גדבה כמוהם לחנכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוו עליה. אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי בהן גדול ובניו:

ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיק פרשה זו לפרשת חנכת המזבח עכ"ל:

עוד אני מדבר טעם לקריאת שם חנוכה, על פי מ"ש לך לעיל (במאמרי אור תורה [מאמר ז' אות ח'] ונר מלוא [מאמר ג' אות ג']), ואצאר לך זכאן צקילור, כבר כתבתי בשם הקדוש צעל הרוקח ז"ל, והרב הגאון הגדול צעל גור אריה, אשר הארת הנר הנסיי הזה בזמן הנס היה מהארת אור הגנוז, והרב הקדוש מהר"פ מקארעץ זלוק"ל הוסיף אומץ לומר צפירוש אשר בכל שנה צשעת הדלקת הנרות מתגלה אור הגנוז והוא אורו של מלך המשיח ע"כ דצרו.

כא. הרב חרל"פ | מתוך: 'מועדי הראי"ה', חנוכה

נרות חנוכה הם זכר למנורת בית מקדש, ופעלו אז הכהנים הקדושים להעלות את כל ישראל למדרגת כהנים, שתהיה גם המנורה שבפתח כל בית בישראל בכל מקום שהוא כמנורת בית המקדש, וכל אחד מישראל העומד ומדליק את הנרות, הרי הוא ככהן המדליק את נרות הקדש בבית מקדשו.

ישיבת חרם ביבנה